

interesser til sidst vil give dem Magten til at lægge Haand paa Bedrifterne og tage dem ind under Staten, af hvad Art de nu er.

Der er andre, der vil kunne se og vil kunne ønske en anden Opfattelse, nemlig de, som mener, at den liberale Samfundsopfattelse endnu har Livskraft i sig og vil kunne føre Samfundet videre frem. De kan se i den koncentrerede Bedrift, i Kapitalmagtens Sammenslutning, den tekniske, Virksomheds Sammenslutning, en nødvendig Følge af Udviklingen, og de kan ogsaa se noget stort deri, men de kan ikke se, at den højeste menneskelige Lykke er udtrykt i den Form, som paa nærværende Tidspunkt gør en stor Del af Menneskene til lønnede i Bedriften, til Dele af Maskiner, Dele af Virksomheder, alt sammen under en højere Ledelses Ordre men under den anden Form. Den socialistiske Statsform ser disse mange Led alle sammen indordnede under en bestemt Statsform. De, som mener, at den liberale Samfundsopfattelse endnu har Livskraft i sig og vil være i Stand til at føre Samfundet videre frem, vil tværtimod mene, at en større Lykke for Samfundet vil ligge deri, at langt flere er selvstændige end de, der er inde under Storbedriftens U selvstændighed. Om den nuværende Udvikling, der er skabt af de økonomiske og navnlig de tekniske Vilkaar, som har været til Stede i Løbet af en Menneskealder eller noget mere, og som er til Stede i Øjeblikket, kan ændres, og hvor hurtigt den kan ændres, beror bl. a. paa, om den tekniske Videnskab vil være i Stand til at bringe en Ændring frem i dette Forhold, thi Bedriftskoncentreringen hviler i meget høj Grad paa Videnskabens nuværende Standpunkt og den tekniske Udviklings øjeblikkelige Tilstand. En Forandring, navnlig med Hensyn til Kraften, vil kunne virke fuldkommen omvæltende paa det Samfundsbillede, vi for Øjeblikket har. I det Øjeblik, Kraften ikke længere maa være koncentreret, men kan føres ud til den selvstændige Bedrift, opstaar der Mulighed for en helt anden Retning i den økonomiske og sociale Udvikling end den, som for Øjeblikket er baaret frem af Nødvendigheden af Kraftens Koncentration.

Det er overfor dette forskellige Syn paa, hvad det er, der foregaar, at alle de, som har en social Opfattelse, og som har en sand liberal Opfattelse, vil kunne enes om at sige, at paa nærværende Tidspunkt, hvor Koncentrationen faktisk finder Sted, er et Tilsyn nødvendigt for at hindre Koncentrationens Misbrug. Og naar man fra forskellig Side har hævdet — dermed skal jeg slutte, idet jeg vender tilbage til en Betragt-

ning, jeg tidligere har fremført —, at dette Lovforslag er kommet for tidligt til Verden, eller at det ikke har noget Bud til, hvad der øjeblikkelig findes i vort Samfund, saa forekommer det mig — det maa jeg sige til det ærede Medlem Hr. Fraenkel —, at der har det ærede Medlem Hr. Hans Nielsen Ret i sine Udtalelser. Naar man husker paa, hvad der for Øjeblikket oplyses om, hvorledes de store Virksomheder er ledet, hvorledes de, der har haft Magten, har kunnet koncentrere sig saadan, at de har faaet en Stilling indenfor Samfundet som den, der karakteriseres i dette Lovforslags første Stykke, naar vi ser, hvad der her er foregaaet med Hensyn til Forretningsførelsen og Regnskabsaflæggelsen af Misbrug af Magt ogsaa i Egeninteressens Tjeneste, saa forekommer det mig, at alt dette godt-gør, at dette Lovforslag, som kræver Aabenhed og Redelighed i Forretningsvirksomhed og giver Staten og Samfundet et Middel til at fremtvinge dette, netop er et Barn af Tiden og at det nødvendiggøres netop paa det nuværende Samfundsstandpunkt.

Fraenkel: Det ærede Medlem Hr. Rode har misforstaaet min Bemærkning om, at Lovforslaget er kommet for tidligt, og det uagtet jeg knyttede et naturhistorisk Billede til, idet jeg kaldte det en Afkastning eller en Abort, altsaa noget, der ikke har faaet Tid til at udvikle sig. Jeg paastaar ikke, at det er kommet for tidligt i Henseende til den Tid, det er kommet ind i, men jeg paastaar, det er kommet for tidligt ud af de Herrers Hjerner, som har udarbejdet det, de har ikke faaet Tid til at gøre det fuldbaarent og tænke rigtig over, hvad det egentlig er, de vil.

Naar det ærede Medlem Hr. Rode nu indrangerer Professor Birck som den ene af de to mest fremragende Nationaløkonomer, vi har her i Landet, maa jeg nu sige, at min Vurdering af ham er saa langt borte fra det ærede Medlems, at jeg meget snarere vil sige, den er lige stik modsat. Da det ærede Medlem forelagde Lovforslaget, maatte man faa det Indtryk, at det var Professor Birck, som havde udarbejdet det, og saa forstaar jeg Lovforslaget saa udmærket godt, for det ligner ham, synes jeg, jeg kan slet ikke tænke mig, han skulde kunne udarbejde et Forslag, der saa anderledes ud. Men naar nu det ærede Medlem knytter andre Navne til, som f. Eks. en fremragende Videnskabsmand som Professor Axel Nielsens, saa vil jeg sige, at han er Videnskabsmand, det er han, men hvor meget han evner i praktisk Økonomi, det vil sige i det,